

FRANK FOLEY OG KOMPANI

AV LARS BORGERSRUD

Tidlig om morgenen 9. april flammert et digert bål opp i hagen til den britiske legasjonen på Drammensveien i Oslo. Folk som hastet forbi i morgentimene lurte nok på hva dette kunne være. Det gjorde ikke Abwehr-folkene i den tyske legasjonen tvers over gata. De kjente godt den lille, tjukke mannen med briller, som hastet ut og inn med svære papirbunker, som han kastet på bålet. Han var tyskernes mest etter-søkte mann i Norge. Navnet var Frank Foley. Han var etter alt å dømme sjef for Secret Service i Norge.

I SKYGGEN AV ANDRE

Frank Foley har vært en lite omtalt mann i norsk krigshistorie. Ett og annet sted i hemmeligholdte rapporter har navnet hans vært nevnt helst i skyggen av andre. Nå har Gyldendal sendt ut en bok under tittelen «April 1940», som gir den første sammenhengende framstillingen av Foley-gruppas virksomhet under felttoget i Norge. Nåværende generalmajor Leif Rolstad er hovedmannen bak utgivelsen på norsk side. Han var utpekt av Ruge som forbindelsesoffiser mellom Foley-gruppa

og Hærens Overkommando i 1940. Utdrag av hans rapporter etter felttoget er sydd sammen med dagboka til ei skotsk jente med navnet Margaret Reid. Hun var chiffer-eksperten til Foley under felttoget. Hvilke personer/kretser i England som har gravd fram dagboka til Margaret Reid (hun døde i 1973) og koplet den med Rolstad går ikke fram av boka. *Det spørsmålet* har heller ikke interessert forordskriveren, Magne Skodvin. Tilsammen gir Reid/Rolstad et grovt skissert bilde av hva Foley-gruppa foretok seg under felttoget. Noen korte, tilfeldige glimt av HOK får vi også, f.eks. av kommanderende general Kristian Laake fram til han fikk avskjed etter det berømmelige møtet på Rena 10. april. Akkurat disse avsnittene vil jeg spesielt anbefale som sengelektyre for general Arne Haugan. Foruten Rolstad, har professor Arvid Kapelrud som også var med i Foley-gruppa, og Blanche Larsgaard, bidratt til boka.

BRITISK POLITIKK MOTSETNINGSFYLT

Det er blitt en interessant bok. Boka viser hvor motsetningsfylt britisk politikk var ved begynnelsen av krigen. Frank Foley, topp-offiser i MI-6, Secret Service, blei noen få dager før den tyske invasjonen i Polen overført fra verdenspolitikken Berlin til utposten Oslo. Tilfeldig?

Neppe. MI-6 dirigerte også Margaret Reid fra Berlin til Oslo, Leslie Mitchell fra Stockholm osv. Rett etter blei kontreadmiral H. Boyes tilsatt som marineattasje i Oslo. Marinen delte åpenbart utenriksledelsens oppfatning av at Norge var i ferd med å seile inn i sentrum for stormaktspolitikken. Men den engelske hær og flyvåpen viste ingen interesse for Norge, attasjeen i Stockholm var sideakkreditert i Oslo. Dette var grunnen til at Ruge og HOK i den første kritiske tida etter utnevnelsen av Ruge bare hadde Secret Service å holde seg til. Ruge fikk ingen rådgiver fra den britiske hærledelsen før 16. april, da oberstløytnant King-Salter ankom fra Stockholm.

Foley var erfaren i bransjen. Med radiosender i bil og en dyktig stab, klarte han det den norske overkommandoen ikke klarte: å etablere en kommunikasjonsentral for HOK til de allierte. Med sin radio ekspederte gruppa et stort antall toppprioriterte telegrammer til og fra London. Foley-gruppas virksomhet var derfor en helt avgjørende forutsetning for at Ruges planer skulle bli mulige. Egentlig var det overkommandoen som skulle etablere en slik kommunikasjonsentral. Men overkommandoen brøt sammen allerede 9. april, og kom aldri til seg sjøl igjen.

«Til herr F.E. Folye, min venn og hjelper i tre dramatiske uker i Gudbrandsdalen 1940, fra Otto Ruge». Kontakter var i orden.

FOLEY IKKE ALENE

Etter å ha lest boka kan en lett få den oppfatningen at Foley-gruppa var det eneste Secret Service hadde på gang i Norge. Det er en stor misforståelse. I månedsskiftet mars/april satt britiske agenter med radioer i vestnorske byer fra Stavanger til Narvik, og ventet på kodemeldinger om at den lenge planlagte allierte invasjonen i Norge var igang. Om det sier boka ingenting, med en indirekte innrømmelse. Da tyskerne tok sine første britiske offiserer til fange sør for Lillehammer, fant de operasjonsordre for den britiske besettelsen av Stavanger på dem. De var fra brigaden Morgan, som opprinnelig skulle vært landsatt i Stavanger. Boka gir et til tider malende bilde av det briti-

ske sammenbruddet i Gudbrandsdalen, og den britiske menataliteten oppi det hele.

SPOR I HISTORIA

Noen endelig bok om brite-nes Secret Service i Norge i april 1940 er dette altså ikke. Men en morsom bok med endel nye opplysninger, og enkelte glimt på norske og engelske offiserer som satte sitt preg på hendingene. Frank Foley sjøl kommer vi egentlig ikke inn på livet. Men vi lar oss overbevise om at hans virksomhet virkelig satte spor i historia. Et slikt ettermæle er verdig en av toppmennene i britisk etterretning under den andre verdenskrigen.

Margaret Reid/Leif Rolstad: «APRIL. 1940. En krigsdagbok.» Gyldendal Norsk Forlag.

Margaret Reid var chiffer-eksperten til Foley under felttoget i Norge.

Otto Ruge